

Imma Monsó Narradora

“Sempre he posat molts trossos de vida en el que escric”

Imma Monsó (Lleida, 1959) torna a la novel·la amb ‘Un home de paraula’, publicat per La Magrana, en què narra la vida en comú que durant setze anys va tenir amb la seva parella Roger Moreno, que va morir fa tres anys • Text: Francesc Bombí-Vilaseca • Fotos: Ruth

Tres anys després de la mort de la seva parella, encara està de dol?

No. Jo crec que aquest és un llibre molt alegre, o així ho espero. Penso que és l'exploració de com viure amb algú que no hi és. El tema de la pèrdua és el pretext, però no l'únic, hi ha la personalitat del mateix personatge, la qüestió de com conviure amb el carisma per part de l'escriptor... Hi ha dues parts molt diferenciades de la novel·la, amb dos nivells una mica diferents de ficció, però penso que constantment hi ha com a mínim somriures. Precisament el repte era no deixar les coses en un crit de dol, el primer que surt, i fer alguna cosa més, perquè de pèrdues n'hi ha moltes i contínuament: aquest *alguna cosa més* és el que ho converteix en un valor literari.

¿Va començar a escriure per desfogar-se o ja tenia clar que es convertiria en aquest llibre?

D'entrada era una pura crònica del dolor, i en tres anys vaig viure el procés de com un relat molt fidedigne del que passa es va transformar en aquesta emoció, com li dones voltes, com n'extreus una estranyesa que per a mi és el motor literari per excel·lència: com t'estranya que una passió duri quan en principi no està destinada a durar, com t'estranya que sobrevisquis a una cosa que pensaves que no hi sobreviuries... l'estranyesa és una font constant d'interès, d'inspiració i dona més coses positives que negatives.

El material amb què comptava per escriure aquest llibre és radicalment diferent del que ha tingut fins ara... ¿Li ha estat més dur que si no ho hagués escrit?

L'experiència ja era prou dura, i el moment d'escriure ha estat més que un refugi. Això ja m'ha passat amb els altres llibres, però hi ha un moment en què notes que allò ja no és tan teu. Escriure sempre és un exercici de sortir de

tu mateix, i per a tu i per al lector és bo llegir un llibre en què l'autor ha sortit de si mateix per no quedar-se a la base dels purs sentiments. La durada de la vida era molt superior, en aquell moment. És clar que aquesta novel·la no s'escriu amb la mateixa alegria amb què he escrit les altres, però sí que és un moment en què estàs com molt posseït, i tens una sensació com de nirvana, que et dona la literatura. De tota manera, sempre he posat molts trossos de vida en el que escric, crec en la literatura que utilitza l'existència i les emocions. Com és natural, no podia deixar de posar una cosa que em passava amb tanta intensitat. Respon més a vivències que d'altres novel·les meves, però si aquesta respon un 100 per cent a fets reals, les

“L'estranyesa és una font constant d'interès, d'inspiració”

altres poden tenir un 90 o un 85 per cent de realitat, no hi ha tanta diferència.

¿No li fa por que el lector la llegeixi amb un cert instint morbós o xafarder?

Sí que em fa por. Per molt que expliquis les coses sempre hi haurà qui les entén malament, i per molt que un autor digui que això és ficció o no ho és sempre hi haurà qui vulgui llegir-ho en la clau d'aquest autor. Si el lector es queda només amb aquesta qüestió és problema d'ell, no en treu cap fruit, i si hi veu més coses millor per a ell. De tota manera no s'ha d'oblidar que el subjecte literari és allà, i per tant és un llibre que ja no és meu i cadascú en pot fer exactament el que vulgui. Aquesta qüestió d'amagar la vida, les vivències, i dissimular cada cop m'interessa menys, tot el que fas ho has de poder explicar, si et dona la gana, i contraposar això a la discreció farisea que fa que no vulguis parlar de les coses perquè són tabú em sembla una contradicció. La discreció farisea és l'altra cara de l'exhibicionisme, i entremig hi hauria aquesta possibilitat que ens

dona la literatura, que al capdavall sempre ha parlat de la nostra vida, dels nostres sentiments, les nostres pèrdues...

Però aquí despulla la pròpia vida...

Morbositat n'hi ha quan penses que pots indagar si allò és veritat o no, però resulta que és veritat. Jo no tinc cap inconvenient a dir que precisament una de les decisions que vaig prendre en escriure això és ajustar-me als fets reals, en la mesura en què jo tinc memòria. En aquell moment pensava en ell i que parlant d'una persona així no podia apartar-me gens dels fets, encara que a ell potser li hauria estat absolutament igual mentre hagués estat un bon llibre, però també pensava en la meua filla. Va ser molt interessant perquè al començament veia que els fets reals són pobres, i al final sense sortir del món real acabes fent ficció, no perquè res sigui mentida sinó perquè la interpretació que li dones ha de tenir algun valor que transcendeixi, que vagi més enllà dels fets reals.

¿Aquest llibre l'ha fet més bona escriptora?

D'això no en tinc ni idea. El que sí que és cert és que a mesura que vas escrivint, i aquesta és ja la quarta novel·la i el sisè llibre, notes que has après, has après alguna cosa sense saber què, les coses et resulten més fàcils, pel que fa a la pura forma, les paraules, la sintaxi... Pel que fa a les vivències, és clar que un escriptor no va al darrere que li passin tragèdies, però com més n'hi passen... el que no mata engreixa. Hi ha coses que sí que t'omplen de sentit, però dels problemes en pots fer un llibre o pot ser que et deixin matxacat... Una de les coses que se'n poden fer, com de tot al capdavall, és literatura.

¿Creu que pot ajudar algú a superar un procés de dol?

Jo penso que la literatura és la gran biblioteca d'autoajuda. No entenc què es pot anar a buscar en un llibre d'autoajuda que té deu fórmules fetes o les que siguin, del qual se n'ha extret la literatura i el pensament mateix... El que té de bo la literatura és que allò que tu escrius no s'ajusta a ningú perquè és singular i únic, però sí que ajuda. Res no ajuda més que un llibre que et permeti sortir de tu mateix, com a lector i com a autor. Aquest llibre em feia por perquè aquests temes es converteixen fàcilment en una mena d'estàndard de llibre d'ajuda, i precisament no ho és. Efectivament, fa poc una persona em va dir que li interessava molt perquè a ella li havia passat el mateix feia un temps. Què és el mateix? Segur que no era el mateix.

¿No li ha quedat un personatge massa perfecte, com una vida de sant?

Així com he fet altres retrats basats en la realitat, aquí ho tenia difícil per les qualitats del personatge, que és bastant quixotesc, tampoc és perfecte. Ell ja era molt personatge estant viu, aleshores no era difícil extreure el personatge, ell generava anècdotes, era un centre d'atenció, i per a mi era un repte... La gent que el coneixia nota que no he caigut en la temptació de relatar totes les seves esplendideses perquè provocaria rebuig, i també he hagut de buscar constantment aquelles que el feien més vulnerable. He seleccionat, però ell era molt especial, i no és perquè jo ho digui ni que me n'hagués adonat després que s'hagués mort, des del primer dia vaig veure com era. Crec que no hi ha mistificació i és una de les coses per les quals vaig voler esperar un temps. Al principi estàs molt tocada pel dol, i és interessant deixar que passi el temps per poder refredar la qüestió, i en aquest sentit ha

quedat molt reconeixible. La cosa més maca d'aquest llibre, i la que més m'ha interessat, ha estat que la gent que el coneixia molt a fons digués: “És ell”. Que això no passés em feia por.

El lector es pot preguntar com és que no coneixia la meravellosa persona de què parla al llibre...

Era d'aquestes persones molt conegudes al seu cercle i al seu poble, com si diguéssim, molt dedicada a parlar i poc a acabar coses, sempre hi havia interrupcions. Però al final, el llibre que va escriure i de què es parla a la novel·la sortirà d'aquí a uns mesos i és un gran llibre. Va tenir la sort d'expressar-se com era: així com hi ha escriptors que escriuen molt bé i parlen fatal o a l'inrevés, al seu llibre et pots fer una idea molt clara de qui era, del seu sentit de l'humor, el seu pensament... Però no era una persona en absolut acadèmica ni disposada a passar per la menor humiliació ni trava per anar enllac, i això no agrada a certs tipus de gent, tenia una naturalitat molt grega. El que desitjava era portar una vida digna de ser viscuda i en cap moment de la seva vida va desitjar anar més enllà del moment present.

El seu llibre li dona un futur en què ell no pensava...

Sí, i això és maco. Ell mateix en feia conya i alhora que posava el màxim interès a escriure tampoc no li interessava què pogués passar amb allò, tenia un desinterès, d'aquests que fa que una per-

“Jo penso que la literatura és la gran biblioteca d'autoajuda”

eric”

er
 a parella,
 Marigot

sona ens caigui bé perquè sabem que no ens vol vendre cap producte.

El estaria content amb el llibre?

Sí... passa que hi havia una mena de relació pigmaliónica mestre-alumne, a mi sempre m'ha atret molt el món del pensament, la filosofia, els caps endreçats que saben improvisar i fer lligar les idees. Jo sóc narradora de mena, una altra mena de bitxo, i en aquest sentit ens complementàvem moltíssim. Si no hagués estat per ell, jo no hauria escrit, no m'hauria donat aquest fons, aquest *background* de pensament que crec que ha de tenir un narrador perquè tot el que digui tingui sentit, o ell vegi que té sentit. Per a mi ha d'haver-hi una línia de pensament, i aquest substrat me'l va donar ell, i igual que tenia molt de desinterès en coses seves, va seguir amb molta emoció les que jo feia, i els meus llibres, d'una manera gairebé paternal. Ell era el meu primer crític, la primera persona que ho llegia. Recordo el meu primer llibre, on ell ja hi sortia, i l'única part que no el va convèncer era quan sortia ell.

¿Creu que aquesta novel·la farà un gir a la seva obra?

Últimament sempre que escriu un llibre penso que és l'últim que faré, i tampoc no passaria res si no escrivís més... És possible, però aquestes coses només les saps després, i potser m'adono que ha tancat una mena de cicle, però ara no es pot saber. Aquest ja és el primer llibre que ell no llegirà, i això ja ho fa tot estrany. A mesura que vas sobrevivint et vas reconstruint i et vas fent més autònoma, i és possible que d'aquí n'hagi sortit una persona diferent, sense que vulgui dir res positiu, tampoc: parasitar algú molt interessant també val la pena.

Molt més que el dol

La primavera del 1987, Imma Monsó (Lleida, 1959) va conèixer Roger Moreno, l'home amb qui va decidir compartir la vida: hi va conèixer setze anys, fins a la tardor del 2003, quan va morir, i ara, tres anys més tard, surt el llibre que ho explica, *Un home de paraula* (La Magrana en català, Alfaguara en castellà). Ja des del seu primer llibre (*No se sap mai*, 1996), Monsó va posar-hi part de la realitat que l'envoltava, i també, naturalment, la seva parella, que a més en va ser el traductor al castellà. Després va venir el llibre de relats *Si és no és* (el 1997, recuperat a *Marxem, papà. Aquí no ens hi volen*, el 2004), les novel·les *Com unes vacances* (1998) i *Tot un caràcter* (2001) i els relats de *Millor que no m'ho expliquis* (2003), llibres que han consolidat la seva carrera i l'han assenyalada com un dels escriptors més interessants del moment, amb la seva crítica eixerida i irònica que desperta somriures mentre ens endinsa en un món entre inhòspit i divertit.

A *Un home de paraula* parteix de la tragèdia viscuda per endinsar-se en "un llibre en què hi ha moltes coses més que el dol, i això és el que té interès, no la circumstància personal que m'hagi passat", explica ella mateixa. Seguint dues línies, la de la vida amb el Cometa (com l'anomena al llibre i un dels noms que tenia) i la dels dies sense ell, Monsó ha intentat "diguem-ne resumir una persona complexa, però tinc molt clar que aquesta és la meua percepció, no pretenc dir què pensava ell ni què sentia. Tu reculls el que t'ha donat i això és el que compta. Els llibres et donen la possibilitat d'abastar un aspecte, una història concreta on tu has fet una selecció i no una altra". Una novel·la dedicada a un home a qui no agradaven els homenatges, "i no li hauria agradat que aquest llibre ho fos excepte com és: ple d'humor i de literatura, o intents de fer-ne".

"M'agradaria que s'entengués que el que es defensa molt en aquesta novel·la és que el dia després tu pots estar portant una altra vida amb una altra persona, i fins i tot construir una altra família, i això no té res a veure amb el lloc que ocupa aquella persona en la teua vida. Si tens un altre company ha de tenir prou maduresa per saber que això és així. És una peça en la meua trajectòria literària, ja apareixia en el primer llibre, molta gent li preguntava per què no escrivia i jo li deia que a ell el que li anava era ser musa, era constantment inspirador", explica Monsó. Una història d'amor trencat per parlar de moltes altres coses.